

Sygn. akt I UK 364/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)
SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)
SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania M. Spółki z o.o. w [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] o interpretację przepisów,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 września 2017 r.,
skargi kasacyjnej M. Spółki z o.o. w [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 lutego 2016 r.,

- 1. oddała skargę kasacyjną**
- 2. zasądza od M. Spółki z o.o. w [...] na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] decyzją z dnia 4 września 2013 r. uznał za nieprawidłowe stanowisko wnioskodawcy M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w [...] (dalej jako Spółka lub wnioskodawca) zawarte we wniosku z dnia 28 sierpnia 2013 r. o braku obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od wypłaconych pracownikowi nagród za realizację kontraktów budowlanych (nagród uznaniowych) w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego. Zdaniem organu rentowego, przewidziane w Spółce nagrody uznaniowe wypłacane pracownikom podczas absencji chorobowej stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, gdyż prawo do ich otrzymania nie przysługuje za okres pobierania wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego, a jest ściśle związane z wykonywaniem przez pracownika pracy. Wnioskodawca myli pojęcia „wypłaty nagrody w trakcie nieobecności pracownika” i „prawa do nagrody za czas nieobecności w pracy”. Według organu rentowego, wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne na podstawie § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2236 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 18 grudnia 1998 r.) podlega tylko taki składnik wynagrodzenia, który przysługuje za okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy i zasiłku chorobowego. Z przedstawionego wniosku wynika zaś, że nagrody uznaniowe będą wypłacane na podstawie decyzji zarządu za okres aktywności pracownika przy realizacji kontraktów (inwestycji budowlanych).

W odwołaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że jego stanowisko zawarte we wniosku jest prawidłowe. Zapisy regulaminu wynagradzania wyraźnie wskazują, że pracownik zachowuje prawo do otrzymania nagrody uznaniowej także wówczas, gdy w chwili przyznawania nagród bądź ich wypłaty przebywa na zasiłku chorobowym lub pobiera wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy lub pobierał takie świadczenia w okresie realizacji inwestycji budowlanej. Wobec tego dla przyznania nagrody pieniężnej pobieranie przez pracownika w okresie realizacji

danej inwestycji budowlanej zasiłku chorobowego nie ma większego znaczenia. Nagroda przysługuje za znaczącą rolę pracownika w realizacji kontraktu. Stąd wynagrodzenie osiągnięte z tego tytułu mieści się w katalogu przychodów wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 12 lutego 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uznał za prawidłowe stanowisko zawarte we wniosku z dnia 28 sierpnia 2013 r. przez przedsiębiorcę M. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w [...] w sprawie braku obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od wypłaconych pracownikom nagród za realizację kontraktów budowlanych (nagród uznaniowych) w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że stosownie do § 4 pkt 3 regulaminu wynagradzania obowiązującego w Spółce, specjalizującej się w wykonywaniu robót budowlanych, pracownikom mogą być wypłacone premie regulaminowe i nagrody uznaniowe. Według § 8 tego regulaminu: pracownikom mogą być przyznawane uznaniowe nagrody pieniężne lub rzeczowe (pkt 1); decyzje o przyznaniu nagrody oraz jej wysokości należą do wyłącznych kompetencji pracodawcy (pkt 2) do chwili poinformowania pracownika o przyznaniu nagrody pracownikowi nie przysługuje roszczenie o jej przyznanie i jej wypłatę (pkt 3); na przyznanie nagrody oraz jej wysokości wpływ mają w szczególności, ale nie wyłącznie: - jakość i ilość wykonywanej pracy, - stopień przyczynienia się do wzrostu przychodów lub ograniczenia kosztów pracodawcy, - efektywność świadczonej pracy, - przejawianie szczególnej inicjatywy w pracy (pkt 4); nagroda nie stanowi podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, wynagrodzenia urlopowego oraz ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy (pkt 5); nagroda nie podlega zmniejszeniu w związku z pobieraniem przez pracownika wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego. Pracownik zachowuje prawa do nagrody za okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego (pkt 6). Zgodnie z § 9 regulaminu wynagradzania wynagrodzenie pracownika może być określone w umowie o pracę z uwzględnieniem premii wypłacanej w ustalonej wysokości. Premia ta ustalana jest w umowie o pracę w stałej stawce kwotowej lub

jako procent wynagrodzenia zasadniczego. Po spełnieniu określonych warunków do jej nabycia, wchodzi w skład miesięcznego wynagrodzenia pracownika. Jest wypłacana w okresach miesięcznych z dołu w terminie wypłaty wynagrodzenia i wliczana do podstawy wymiaru wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego i innej usprawiedliwionej nieobecności. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że pracownicy Spółki otrzymują nagrody uznaniowe z tytułu realizacji kontraktów budowlanych, wypłacane zasadniczo raz w roku, gdy jest zysk z budowy. Jeśli budowa trwa dłużej niż rok, nagroda uznaniowa jest przyznawana po rozliczeniu tej budowy. Jest uwzględniona na liście płac i wyliczana z rachunku zysków i strat. Zdarzało się, że pracownik miał przyznaną i wypłaconą nagrodę, mimo że był na zwolnieniu lekarskim. Nagroda nie była wliczana do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Pracownik biurowy S. K., która przebywała na zwolnieniu lekarskim od marca 2013 r., a następnie na urlopie macierzyńskim otrzymała nagrodę z tytułu rozliczenia budowy w kwocie około 17.000 zł za pracę poświęconą temu projektowi. S. R. uzyskał nagrodę, mimo przebywania w okresie kontraktu na urlopie ojcowskim. Członkowie Zarządu według swojego uznania decydują, który z pracowników ma otrzymać nagrodę uznaniową i w jakiej wysokości, wpisując na liście płac przy nazwisku pracownika kwotę należnej mu nagrody.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy, odwołując się do przepisów regulujących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego wykładni art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1368, dalej jako ustawa zasiłkowa) w pierwotnym jego brzmieniu oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06 (OTK-A 2008 nr 5, poz. 85), uznał odwołanie za uzasadnione. W pierwszej kolejności Sąd ten wskazał, że zgodnie z art. 18 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm., dalej ustawa systemowa) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniem wynagrodzenia za czas

niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków z ubezpieczeń społecznych. Natomiast § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody w postaci składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku.

Sąd Okręgowy podniósł, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06, stwierdził, iż art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej (w swoim pierwotnym brzmieniu) rozumiany w taki sposób, że w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się wypłaconych pracownikowi - w okresie przyjętym do jej ustalenia - składników wynagrodzenia, od których pracownik ten uiścił składkę na ubezpieczenie chorobowe, a które nie są mu wypłacane w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby albo zasiłku chorobowego, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W uzasadnieniu tego wyroku uwypuklono, że wpływ na sposób obliczania podstawy wymiaru zasiłku, a przez to na jego wysokość, mają przepisy płacowe - układy albo regulaminy wynagradzania, które mogą regulować te kwestie na trzy sposoby. W pierwszym przepisy płacowe stanowią wyraźnie, że pracownik w okresie pobierania zasiłku zachowuje prawo do określonego składnika wynagrodzenia i składnik ten jest faktycznie wypłacany. Wówczas na mocy rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. składnik ten nie jest wliczany do podstawy wymiaru składki, a że nie jest zarazem „zmniejszany” to nie wchodzi do podstawy wymiaru zasiłku (pracownik płaci „niską” składkę, bo naliczaną nie od wszystkich składników wynagrodzenia i otrzymuje odpowiednio „niski” zasiłek, „uzupełniany” wypłacanym przez pracodawcę składnikiem wynagrodzenia). W drugim przepisy płacowe stanowią wyraźnie, że pracownik w okresie pobierania zasiłku nie ma prawa do określonego składnika wynagrodzenia. Składnik ten wliczany jest wówczas do podstawy wymiaru składki, a jako że jest „zmniejszany” w okresie pobierania zasiłku, zostaje wliczony do podstawy jego wymiaru (pracownik

płaci „wysoką” składkę - bo naliczaną od wszystkich składników wynagrodzenia i otrzymuje odpowiednio „wysoki” zasiłek, którego pracodawca „nie uzupełnia”). W trzeciej sytuacji przepisy płacowe nie zawierają żadnych postanowień co do prawa pracownika do poszczególnych składników wynagrodzenia w okresie pobierania zasiłku albo zawierają postanowienia niejasne. Wówczas składnik wynagrodzenia nie jest wypłacany pracownikowi w czasie pobierania zasiłku, nie jest on zatem wliczany do podstawy wymiaru składki, składnika tego (który nie został wszak mocą układu albo regulaminu wynagradzania „zmniejszony”) nie uwzględnia się w podstawie wymiaru zasiłku (pracownik płaci „wysoką” - bo naliczaną od wszystkich składników wynagrodzenia składkę, ale otrzymuje „niski” zasiłek, którego pracodawca już „nie uzupełnia”). Zdaniem Sądu Okręgowego, obowiązujący w Spółce regulamin wynagradzania przyznaje prawo do nagrody uznaniowej według przykładowo podanych przesłanek, nie związanych wyłącznie z jakością i ilością wykonywanej pracy. Samo przyznanie prawa do nagród oraz ich wysokość nie pozostaje w związku z okresami nieobecności spowodowanymi zwolnieniami lekarskimi lub urlopami macierzyńskimi (ojcowskimi). Nie ma żadnych reduktorów nagrody uznaniowej, inaczej niż w przypadku premii. W § 8 pkt 6 regulaminu wynagradzania pracodawca wprost określił, że nagroda nie podlega zmniejszeniu w związku z pobieraniem przez pracownika wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego, pracownik zachowuje prawa do nagrody za okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego. Wprowadzając ten zapis intencją wnioskodawcy było, aby nagroda uznaniowa nie stanowiła podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w okresie wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego bądź w okresie sprawowanej opieki. Nagrody były przyznawane za udział w kontrakcie budowlanym oraz przeznaczone dla pracowników wykazujących się zaangażowaniem przy realizacji danej budowy. Były wypłacane także za okres, w którym dany pracownik pobierał wynagrodzenie chorobowe lub zasiłek chorobowy, tj. za cały okres obowiązywania danego kontraktu budowlanego. W ocenie Sądu Okręgowego, skoro regulamin wynagradzania zawiera jednoznaczny zapis o prawie do nagrody uznaniowej w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, jeżeli jest ona przyznawana za okres

pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku, to nagroda taka nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz nie wchodzi do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego.

Od wyroku Sądu pierwszej instancji apelację wniósł organ rentowy zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. przez błędne uznanie, że na jego podstawie wnioskodawca nie ma obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od wypłaconych pracownikowi nagród za realizację kontraktów budowlanych (nagród uznaniowych) w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego w sytuacji, gdy nagroda ta przysługuje pracownikom, zarówno za okres kiedy praca była świadczona, jak i za okres pobierania zasiłków w związku z czym nie można ustalić jaka część nagrody przysługuje za okres choroby, a jaka za okres wykonywania pracy.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 26 lutego 2016 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wykładni § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. nie można dokonywać w oderwaniu od przepisów dotyczących zasad naliczania i odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, które mają charakter przepisów bezwzględnie obowiązujących. Zgodnie z art. 18 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, w stosunku do pracowników zatrudnionych w ramach stosunku pracy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Według art. 18 ust. 2 tej ustawy w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników nie uwzględnia się wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków. W myśl art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2032 ze zm.) przychodami są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Za przychody ze stosunku pracy uważa wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty bez względu na źródło

finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależne od tego, czy ich wartość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym). Stąd przychodami, od których wymierza się składki są wszystkie otrzymane lub postawione do dyspozycji należności przysługujące pracownikowi wymienione w art. 12 ustawy o podatku dochodowym, chyba że zostały wyłączone z podstawy ustalania składek. Katalog przychodów wyłączonych z obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne zawarty w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. nie wymienia nagród uznaniowych przyznawanych w związku ze świadczeniem pracy. Wobec tego nagrody uznaniowe, niezależnie od kryteriów, jakimi kieruje się pracodawca przy ich przyznawaniu, podlegają włączeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Sąd Apelacyjny przyjął, że w okolicznościach faktycznych przedstawionych przez wnioskodawcę nagrody uznaniowe nie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne na podstawie § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. Z treści wniosku wynika bowiem, że wnioskodawca nie zamierza wypłacać pracownikom nagród za okres pobieranego wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy czy za okres pobieranego zasiłku, lecz za wkład pracy przy realizowanych budowach w okresach przed lub po powstaniu u danego pracownika niezdolności do pracy. Przy nagrodach o charakterze uznaniowym za określony wkład pracy przy realizacji jakiegoś zadania trudno mówić o potrącaniu bądź niezmnieszaniu nagrody za czas absencji chorobowej. Okoliczność, że wypłata nagrody może przypaść na dzień nieobecności w pracy pracownika z powodu choroby nie oznacza, że świadczenie to zostało wypłacone za okres pobieranego wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy czy zasiłku chorobowego. Sąd Apelacyjny wskazał, że nie można mylić podstawy wymiaru zasiłku chorobowego z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, mimo że prawidłowo ustalona podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ma wpływ na wysokość zasiłków chorobowych. W

rozpoznawanej sprawie nie chodziło bowiem o interpretację przepisów regulujących podstawę zasiłku chorobowego (art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej), lecz o podstawę wymiaru składek. Tę ostatnią kwestię regulują wyłącznie przepisy ustawy systemowej odwołujące się do definicji przychodów określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz przepisy rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, domagając się jego zmiany przez uznanie za prawidłowe stanowiska zawartego we wniosku z dnia 28 sierpnia 2013 r. oraz zasądzenia na jego rzecz od organu rentowego kosztów postępowania.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego, a mianowicie § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. przez jego niezastosowanie mimo istnienia w ustalonym stanie faktycznym okoliczności przesądzających o wystąpieniu materialnoprawnych przesłanek zastosowania tego przepisu oraz zarzucając błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wypłacane pracownikom nagrody pieniężne o charakterze uznaniowym nie mieszczą się w katalogu składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku, a tym samym podlegają zawsze włączeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na potrzebę wykładni § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. wobec poważnych wątpliwości co do zastosowania tego przepisu odnośnie do składników wynagrodzenia w postaci nagród pieniężnych o uznaniowym charakterze, jak również potrzebę interpretacji użytego w tym przepisie określenia „jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku”. Odwołując się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06, skarżący podniósł, że użyte w § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. sformułowanie „za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku” budzi

wątpliwości w kontekście wypłacanych nagród pieniężnych o charakterze uznaniowym. Zwłaszcza w sytuacji, gdy pracodawca wypłaca pracownikom nagrody za realizację określonego zadania, kiedy w okresach jego realizacji pracownik ma zarówno okresy aktywności zawodowej, jak i okresy pobierania zasiłków chorobowych (wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy). Organ rentowy zajął stanowisko, że w takiej sytuacji wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne podlegałaby jedynie część nagrody, która jest wypłacana za czas niezdolności do pracy. Natomiast część nagrody wypłacanej za „czas aktywności” pracownika nie podlega wyłączeniu z tej podstawy. Oznaczałoby to w praktyce konieczność dzielenia nagród na części należne za czas niezdolności do pracy pracownika i za czas jego aktywności w pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem nieuzasadniony jest zarzut naruszenia prawa materialnego podnoszony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej. Skarżący podstawy skargi kasacyjnej upatruje w naruszeniu zaskarżonym wyrokiem § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. zarzucając błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tego przepisu. Zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) może dotyczyć albo błędnej wykładni przepisu albo niewłaściwego zastosowania (alternatywa rozłączna), a nie błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2012 r., IV CSK 496/11, LEX nr 1243073; z dnia 9 kwietnia 2008 r., V CSK 520/07, LEX nr 577239; z dnia 8 maja 2008 r., I PK 257/07, LEX nr 490355 oraz z dnia 5 grudnia 2006 r., II CSK 274/06, LEX nr 238945; z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 127/06, LEX nr 232819). Już z tego względu skarżący w sposób nieprawidłowy sformułował zarzut naruszenia § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r.

Podjmując jednak próbę oceny zasadności skargi przypomnieć trzeba, że zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy z wyłączeniem przychodów wymienionych w § 2 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., jak również wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków z ubezpieczeń społecznych. Wobec tego zasadniczą kwestią sprawy jest kontrowersja, co do tego, czy ze względu na obowiązujący u skarżącego regulamin wynagradzania w stosunku do wypłacanych pracownikom nagród pieniężnych za realizację kontraktów budowlanych zachodzą przesłanki zastosowania § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., zgodnie z którym podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie stanowią składniki wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagrodzeniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku. Przepis ten nie określa składników wynagrodzenia, które pracodawca wypłaca pracownikom z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, stawiając jedynie wymóg, aby pracownik w myśl postanowień płacowych obowiązujących u danego pracodawcy zachowywał prawo do ich wypłaty w okresie pobierania wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy lub w okresie pobierania zasiłków z ubezpieczenia chorobowego i wypłacane są one za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku.

Rację ma skarżący wskazując, że ze względu na tożsamość definicji normatywnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, przy dokonywaniu wykładni § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. nie powinno się całkowicie pomijać stanowiska doktryny oraz orzecznictwa dotyczących wykładni art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Sąd Najwyższy już w wyroku z dnia 6 lipca 2005 r., III UK 76/05 (LEX nr 316185), przyjął, że wyłączenie zawarte w § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia

18 grudnia 1998 r. dotyczy składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania zasiłku chorobowego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagrodzeniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania zasiłku. Tak określone wyłączenie jest odpowiednie do zasiłku chorobowego, który ma w określonym proporcjonalnym rozmiarze zastępować uzyskiwane wcześniej (przed niezdolnością do pracy) wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne wynikające ze stosunku pracy. Wynikająca z § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. zasada wyłączenia z podstawy składek przychodów, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania zasiłku, obecnie koreluje z art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zgodnie z którym przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres tego zasiłku. W obu wymienionych regulacjach chodzi o to samo - o wyłączenie takich składników wynagrodzenia, które - ze względu na ich podstawy w układzie zbiorowym lub w przepisach o wynagrodzeniu - mają być wypłacane w okresie pobierania zasiłku w związku z tym, że pracownik zachowuje prawo do ich wypłaty. Wobec tego prawidłowo podnosi skarżący w skardze kasacyjnej, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06, Trybunał Konstytucyjny odnosząc się do wykładni § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. stwierdził, że „jeśli układ albo regulamin wynagradzania *expressis verbis* stanowi, iż w okresie pobierania zasiłku chorobowego pracownik zachowuje prawo do określonego składnika wynagrodzenia i składnik ten jest wypłacany, to nie jest on wliczany do podstawy wymiaru składek (czyli od kwoty tego składnika nie jest uiszczana składka). *A contrario*, jeśli układ albo regulamin wynagradzania stanowią, że w okresie pobierania zasiłku chorobowego pracownik nie zachowuje prawa do określonego składnika wynagrodzenia, albo - co bardzo istotne - nie regulują tej kwestii (również wtedy, gdy regulamin nie istnieje, bo pracodawca nie miał obowiązku go tworzyć - art. 77² § 1 k.p.), to oznacza to, iż składnik taki nie jest wypłacany w okresie pobierania zasiłku chorobowego, jest natomiast wliczany do podstawy wymiaru składek”.

W tym kontekście w rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie ma odkodowanie normy § 8 regulaminu wynagradzania, dotyczącego zasad wypłaty pracownikom skarżącego nagród pieniężnych. Dla wyłączenia danego składnika wynagrodzenia z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie wystarczy sam zapis o jego niezmniejszeniu za okres niezdolności do pracy, ale to, czy pracownik ma do niego prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy (zasiłku chorobowego) i czy wypłacany jest za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku. W wyroku z dnia 16 maja 2006 r., I UK 291/05 (OSNP 2007 nr 11-12, poz. 169), Sąd Najwyższy wskazał, że w okresie niezdolności do pracy z powodu choroby pracownik nie zachowuje prawa do takich składników wynagrodzenia, których wypłacanie jest wprost związane z wykonywaniem pracy w danym czasie, a więc z aktem jej świadczenia. Tego rodzaju składnikiem wynagrodzenia jest z całą pewnością wynagrodzenie zasadnicze, które nie może być wypłacane w okresie choroby. W realiach niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny, odwołując się między innymi do treści wniosku o wydanie interpretacji, prawidłowo podniósł, że „skarżący nie zamierza wypłacać pracownikom nagród za okres pobierania wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego, lecz za wkład pracy przy realizowanych budowach w okresach przed lub po powstaniu u danego pracownika niezdolności do pracy”. Stąd decydującego znaczenia nie ma zapis znajdujący się w § 8 ust. 6 regulaminu wynagradzania, że „nagroda nie podlega zmniejszeniu w związku z pobieraniem przez pracownika wynagrodzenia chorobowego lub zasiłku chorobowego. Pracownik zachowuje prawa do nagrody za okres pobierania wynagrodzenia chorobowego lub zasiłku chorobowego”. To, że pracownik ma przyznaną i wypłacaną nagrodę pieniężną w okresie niezdolności do pracy bądź pobierania zasiłków z ubezpieczenia chorobowego nie powoduje, iż jest to składnik wynagrodzenia, do którego pracownik zachowuje prawo w okresie tej niezdolności. Ze swojej istoty nagrody są świadczeniami majątkowymi, które mogą być przyznawane za to, co wykracza poza katalog czynności, do których pracownik zobowiązał się nawiązując stosunek pracy, a więc za to, co przekracza jego zwyczajne obowiązki. Innymi słowy nagrody mogą być przyznawane pracownikowi za ponadprzeciętne wykonywanie obowiązków służbowych, a nie za „normalnie”

wykonywaną pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2016 r., III PK 30/16, LEX nr 2191473 czy P. Prusinowski: Nagroda udzielana pracownikowi na podstawie art. 105 k.p. a wynagrodzenie za pracę, Monitor Prawa Pracy 2015 nr 5, s. 230). Z tego względu nagroda uznaniowa jest świadczeniem przyznawanym pracownikowi na podstawie swobodnego uznania pracodawcy za szczególny wkład pracy pracownika, który może skutecznie dochodzić tego świadczenia dopiero po jego przyznaniu przez pracodawcę. Prawo do nagrody kreuje każdorazowo dopiero konkretna decyzja o przyznaniu takiego świadczenia. Za takim charakterem wypłacanego przez skarżącego świadczenia przemawia także, co podkreślają Sądy obu instancji, zapis znajdujący się w § 8 ust. 4, że na „przyznanie nagrody oraz jej wysokość wpływ mają w szczególności, ale nie wyłącznie: jakość i ilość wykonywanej pracy, stopień przyczynienia się do wzrostu przychodów lub ograniczenia kosztów pracodawcy, efektywność świadczonej pracy, przejawianie szczególnej inicjatywy w pracy. A zatem samo przyznanie nagrody przewidzianej w § 8 regulaminu wynagradzania i jej wypłata w okresie niezdolności do pracy pracownika nie powoduje, że pracownik ma zagwarantowane do niej prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy i zasiłku chorobowego, co umożliwiałoby nie uwzględniać tej nagrody w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stosownie do § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. Ponadto z ustaleń stanu faktycznego, którym Sąd Najwyższy jest związany na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. wynika, że nie jest możliwe ustalenie w jakiej wysokości pracownik zachowywałby prawo do nagrody uznaniowej za okres niezdolności do pracy, za który otrzymuje wynagrodzenie chorobowe bądź zasiłek chorobowy oraz jaka część tej nagrody wypłacana byłaby za okres pobierania wynagrodzenia lub zasiłku chorobowego, co również wyklucza możliwość zastosowania normy § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z 18 grudnia 1998 r.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.